

Musorgski Modest (1839–1881)

Modest Musorgski to jeden z najważniejszych rosyjskich kompozytorów narodowych, obdarzony największym talentem członek grupy nazywanej Potężną Gromadką (albo Wielką Piątką)

Pierwszych lekcji gry na [fortepianie](#) udzielała Modestowi matka. Gdy miał lat 9 grał już tak dobrze, że dawał koncerty dla rodziny i przyjaciół. Jego przeznaczeniem była jednak szkoła wojskowa, a potem kariera oficerska — taka była rodzinna tradycja. W 1852 r. wstąpił więc Musorgski do szkoły gwardyjskich podchorążych w Petersburgu. Tam wykazywał jednak zupełnie niewojskowe zainteresowania: czytał dzieła literackie i filozoficzne, śpiewał w chórze, a na pierwszym roku skomponował *Porte-enseigne Polka* ([Polke podchorążacką](#)), którą dedykował swoim kolegom. Po opuszczeniu szkoły został oficerem carskiego Pułku Priebrażeńskiego. Spotkał tam [Aleksandra Borodina](#), oficera medycznego, a także Milija Bałakiriewa, który dawał mu lekcje kompozycji. W 1858 r. na skutek kryzysu nerwowego Musorgski został zwolniony ze służby. Kilka lat później razem z Milijem Bałakiriewem, Aleksandrem Borodinem, Cezarem Cui i [Mikołajem Rimskim-Korsakowem](#) utworzył grupę kompozytorską nazywaną Wielką Piątką albo Potężną Gromadką, której celem było tworzenie profesjonalnej rosyjskiej muzyki narodowej.

Ponieważ rodzina Musorgskiego utraciła majątek, jego sytuacja finansowa poza armią była bardzo trudna. Imał się zatem rozmaitych prac urzędniczych, a wolny czas poświęcał komponowaniu. Początkowo testował swe umiejętności kompozytorskie głównie na mniejszych dziełach fortepianowych i [pieśniach](#), z których najślawniejsze to cykle pt. *W izbie dziecięcej* (lata 1868-72), *Bez słońca* (1874 r.) oraz *Pieśni i tańce śmierci* (lata 1874-77). Jednocześnie planował wielkie dzieła sceniczne, ale większości z nich nie ukończył (*Salambo*, *Chowańszczyzna*, *Ożenek*, *Jarmark Soroczyński*). Często wszakże używał napisanych fragmentów ponownie, jako źródeł materiału dla kolejnych projektów. Przyczyną takiego stanu rzeczy była wyjątkowo wrażliwa i niestabilna natura kompozytora, ciągłe poczucie osamotnienia i skłonność do depresji, która uniemożliwiała mu pracę. Później stał się też alkoholikiem cierpiącym na ataki delirium i zaniki pamięci, co w końcu

doprowadziło go do śmierci.

Najważniejszym projektem [operowym](#) Musorgskiego jest *Boris Godunow* — opowieść o XVII-wiecznym rosyjskim carze. W tym dramacie muzycznym kompozytor połączył w unikatowy sposób realistyczny styl wokalny oparty na intonacji rosyjskiej mowy z prawdziwie [romantycznym](#) liryzmem. Pierwsza wersja dzieła z 1869 r. została odrzucona przez teatr. Kompozytor walczył jednak o jego wystawienie dokonując licznych, upraszczających zmian w [partyturze](#) i w końcu, w 1874 r. doszło do premiery drugiej wersji, która okazała się wielkim sukcesem.

Modest Musorgski, Obrazki z wystawy

Najśłynniejszym dziełem [fortepianowym](#) Musorgskiego jest cykl 10 miniatur pt. *Obrazki z wystawy* (1874 r.), napisany pod wpływem śmierci przyjaciela Wiktora Hartmana i pośmiertnej wystawy jego obrazów. Najbardziej znane dzieło [symfoniczne](#) to programowa *Noc na Łysej Górze* (1867 r.). Utwór ten jednak w większej mierze wyszedł spod ręki Mikołaja Rimskiego-Korsakowa, który ukończył go na podstawie szkiców i zinstrumentował. *Obrazki* natomiast zyskały popularność dzięki [Maurycemu Ravelowi](#), który przygotował błyskotliwą orkiestrację fortepianowego oryginału. Zresztą większość dzieł Musorgskiego była korygowana przez innych kompozytorów, którzy wprawdzie doceniali jego talent, ale jednocześnie uważali za kiepskiego technika. Dopiero wiek XX przyniósł rehabilitację oryginalnych wersji dzieł Musorgskiego. Znaczenie jego twórczości tkwi zatem w niezwyklej oryginalności i nowatorstwie przyjętych rozwiązań. Były one w znacznej mierze niezrozumiane przez współczesnych, gdyż nie mieściły się w konwencji własnej epoki a zapowiadały estetykę i techniki kompozytorskie XX wieku.

Modest Musorgski, Noc na Łysej Górze

dr hab. Iwona Lindstedt

Ciekawostki

Noc Na Łysej Górze Musorgskiego zyskała wielką popularność dzięki Waltowi Disneyowi, który użył tego dzieła (w aranżacji Leopolda Stokowskiego) w 1940 r., we fragmencie swej słynnej animacji pt. *Fantazja*.

Borys Godunow wywarł wielki wpływ na [Claude'a Debussy'ego](#), który wnikliwie studiował tę partyturę przez podjęciem prac nad własnym dramatem muzycznym — *Peleas i Melizanda*.